

Sygn. akt V KS 1/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 30 marca 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Andrzej Ryński (przewodniczący)
SSN Małgorzata Gierszon
SSN Dorota Rysińska (sprawozdawca)

Protokolant Katarzyna Wępa

w sprawie K. R.
w przedmiocie wyroku łącznego
po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu
w dniu 30 marca 2017 r.,
skargi prokuratora
na wyrok sądu odwoławczego -Sądu Okręgowego w Z.
z dnia 29 listopada 2016 r., sygn. akt VII Ka (...)
uchylający wyrok Sądu Rejonowego w Ż.
z dnia 20 lipca 2016 r., sygn. akt II K (...),

**uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę do ponownego
rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Z.**

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy w Ż. wyrokiem łącznym z dnia 20 lipca 2016 r. połączył K. R. kary orzeczone wyrokami tegoż Sądu w sprawach prowadzonych pod sygnaturami akt II K (...), wymierzając skazanemu 3 łączne kary pozbawienia wolności,

każdorazowo na podstawie art. 569 § 1 k.p.k. i art. 85 k.k. w zw. z art. 86 § 1 k.k. w zw. z art. 4 § 1 k.k.

Wyrok ten został zaskarżony apelacją obrońcy, który wysunął w niej zarzut rażącej niewspółmierności orzeczonych kar łącznych, domagając się zmiany zaskarżonego wyroku i wymierzenia skazanemu kar łącznych przy zastosowaniu zasady pełnej absorpcji.

Wyrokiem Sądu Okręgowego w Z. z dnia 29 listopada 2016 r. powyższy wyrok łączny został uchylony i sprawę przekazano do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji. W motywach swego rozstrzygnięcia Sąd odwoławczy podkreślił trafność ujęcia w podstawach wyroku łącznego wymienionych w zaskarżonym wyroku skazań, przy czym – w kontekście art. 19 ust. 1 ustawy z dnia 20 lutego 2015 r., Dz. U. z 2015 r., poz. 396 – zwrócił uwagę na fakt, że część z nich obejmuje kary prawomocnie orzeczone przed, a część z nich po dniu 1 lipca 2015 r., co – jak stwierdził – należało rozważać także w powiązaniu z okolicznością odbycia przez skazanego części z tych kar. Dalej Sąd odwoławczy wskazał na, rażąco naruszający przepis art. 4 § 1 k.k., brak rozważań Sądu I instancji co do tego, która ustawa karna regulująca instytucję kary łącznej i wyroku łącznego jest dla sprawcy względniejsza (przed czy po dniu 1 lipca 2015 r.) i dlaczego uznał przepisy „stare za względniejsze”. Ostatecznie, jako powód uchylecia zaskarżonego wyroku łącznego Sąd odwoławczy podał błędne zastosowanie w sprawie przepisów regulujących instytucję kary łącznej i wyroku łącznego, obowiązujących przed dniem 1 lipca 2015 r. Wobec tego uznał orzeczenie za rażąco niesprawiedliwe w rozumieniu art. 440 k.p.k. (niekorzystne dla skazanego) i wskazał na konieczność ponownego rozpoznania sprawy, przy przedwczesności rozpoznania zarzutu rażącej niewspółmierności orzeczonych kar łącznych pozbawienia wolności, wysuniętego w apelacji.

Od powyższego orzeczenia skargę na wyrok sądu odwoławczego wniósł Prokurator Rejonowy w Ż., zarzucając temu rozstrzygnięciu naruszenie prawa, tj. art. 539a § 3 k.p.k. w zw. z art. 437 § 2 k.p.k. *„poprzez niezasadne przyjęcie, iż w sprawie konieczne jest przeprowadzenie na nowo przewodu, podczas gdy sprawa powinna zostać merytorycznie rozpoznana przez sąd odwoławczy bowiem brak było przesłanek wydania orzeczenia kasatoryjnego”*.

W odpowiedzi na powyższą skargę obrońca skazanego wniósł o jej oddalenie.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Skarga okazała się zasadna.

Przypomnieć należy, że od dnia 1 lipca 2015 r., w wyniku zmiany modelu postępowania apelacyjnego w procesie karnym, zmodyfikowano unormowanie art. 437 k.p.k., w którym enumeratywnie ujęto przypadki, gdy możliwe jest wydanie w sprawie orzeczenia kasatoryjnego. Za zasadę ustawodawca przyjął orzekanie reformatoryjne, co wyraża się w zwrocie „wyłącznie” użytym w zd. 2 art. 437 § 2 k.p.k. w odniesieniu do podstaw uchylenia orzeczenia i przekazania do ponownego rozpoznania. Obowiązującą od dnia 15 kwietnia 2016 r. kolejną nowelizacją, wprowadzoną ustawą z dnia 11 marca 2016 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2016 r., poz. 437), ten apelacyjno-reformatoryjny model postępowania usankcjonowano, wprowadzając instytucjonalny mechanizm służący zabezpieczeniu reformatoryjności orzekania, tj. skargę na orzeczenie sądu odwoławczego (rozdział 55a). Ważne też jest przypomnienie, że tą samą ustawą sprecyzowano brzmienie art. 440 k.p.k. w ten sposób, iż przepis ten z całą już pewnością nie stanowi samoistnej przesłanki uchylenia orzeczenia i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania, co wcześniej rodziło wątpliwości przy niezmodyfikowanej treści art. 440 k.p.k. w zestawieniu z aktualną regulacją art. 437 § 2 k.p.k. Skoro ten ostatni przepis nie zawiera w swym katalogu podstawy uchylenia wyroku z powodu jego rażącej niesprawiedliwości, dostrzeżonej poza granicami zaskarżenia i podniesionych w środku odwoławczym zarzutów, to podstawa ta w odniesieniu do orzeczenia kasatoryjnego wchodzi w rachubę tylko w sytuacji stwierdzenia nieprawidłowości w pierwszoinstancyjnym przewodzie sądowym, określonej w art. 437 § 2 k.p.k., lub w warunkach zakazu naruszenia reguły *ne peius*, przy zaskarżeniu wyroku sądu I instancji na niekorzyść (tak m.in. D. Świecki, Kodeks postępowania karnego. Komentarz do zmian 2016, Warszawa 2016 komentarz do art. 440 k.p.k.).

Na powyższym tle, w opisanych na wstępie realiach trzeba zatem stwierdzić, że w czasie orzekania przez Sąd odwoławczy w niniejszej sprawie, w której

apelację od wyroku łącznego wniesiono na korzyść skazanego, jedyne przyczyny uchylenia w postępowaniu apelacyjnym wyroku i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania sprowadzały się bądź do przesłanek wskazanych w art. 439 § 1 k.p.k., bądź do stwierdzenia konieczności przeprowadzenia na nowo przewodu w całości.

Analiza zaskarżonego rozpoznawaną skargą wyroku Sądu odwoławczego świadczy, że żadna z przytoczonych przyczyn nie stanowiła powodu rozstrzygnięcia kasatoryjnego. Podstawą tego orzeczenia było stwierdzenie, poza granicami zaskarżenia i podniesionych w apelacji zarzutów, argumentacyjnych braków stanowiska Sądu I instancji w zakresie wyboru podstawy prawnej orzekania. Wskazując na niekorzystne dla skazanego (rażąco niesprawiedliwe) skutki tak określonych braków w ocenie, Sąd *ad quem* nie dostrzegał natomiast w ogóle potrzeby powtórzenia samego przewodu sądowego, w szczególności jego uzupełnienia w jakimkolwiek zakresie, nie mówiąc już o konieczności jego przeprowadzenia na nowo w całości, jak stanowi art. 437 § 2 k.p.k. Przy uwzględnieniu specyfiki procedowania w przedmiocie wyroku łącznego warto zauważyć, że ewentualne mankamenty pierwszoinstancyjnego przewodu sądowego są z natury rzeczy ograniczone. Nie można jednak z góry wykluczyć takich uchybień, które sprowadzają się do całkiem wadliwie przeprowadzonego postępowania dowodowego, czy też do niedochowania gwarancji procesowych odnoszących się do udziału stron i ich przedstawicieli procesowych w rozprawie głównej, powodujących niezbędną ponowienie przewodu w całości. Jednak w niniejszej sprawie, jak wspomniano, Sąd *ad quem* powodów takich nie wskazał. Co więcej, w swych ocenach bazował na aktach zawierających wyroki (uprzednie skazania), dane o odbyciu kar, aktualne informacje o skazanym oraz jego i jego obrońcy stanowisko w sprawie. Sąd odwoławczy nie zakwestionował ani zebranych w sprawie dowodów, ani też nie podważał samego procedowania w zakresie przebiegu przewodu sądowego. Dlatego też zarzut skargi prokuratora, podnoszący pod adresem zaskarżonego wyroku kasatoryjnego uchybienie przepisowi art. 437 § 2 k.p.k., należało uznać za zasadny, jako że rozstrzygnięcie to zapadło z innych powodów, niż określone w tym przepisie.

Na koniec wypada podkreślić, że Sąd Najwyższy rozstrzygający w przedmiocie skargi z art. 539a § 3 k.p.k. nie ma kompetencji – jak zdają się oczekiwać wnoszący skargę prokurator i obrońca przedkładający na nią odpowiedź – do badania merytorycznej słuszności stanowiska Sądu odwoławczego w rozpoznawanej w sprawie kwestii wyroku łącznego. Nie wnikając w szczegóły potencjalnych rozstrzygnięć w zakresie tego wyroku przy zastosowaniu przepisów prawa materialnego, obowiązujących przed dniem 1 lipca 2015 r. lub po tym dniu, dość tu powiedzieć, że nie ma przeszkód ku temu, by zagadnienia wynikające z treści art. 19 ust. 1 ustawy z dnia 15 lutego 2015 r. oraz z unormowania art. 4 § 1 k.p.k. zostały rozstrzygnięte w ramach postępowania apelacyjnego. Sąd odwoławczy dysponuje wszelkim instrumentarium, by zaskarżony wyrok Sądu Rejonowego poddać kontroli, a w jego mniemaniu rażąco niesprawiedliwy wyrok ewentualnie poprawić, skoro art. 440 k.p.k. wskazuje na możliwość zmiany orzeczenia na korzyść oskarżonego niezależnie od granic zaskarżenia i podniesionych zarzutów. W każdym natomiast razie, brak w tym zakresie rozważań Sądu I instancji nie stanowi o spełnieniu przesłanki uchylenia wyroku tego Sądu ze względu na konieczność przeprowadzenia przewodu sądowego na nowo.

Z tych wszystkich przyczyn Sąd Najwyższy orzekł, jak w wyroku.

r.g.